

Analýza

opakovaných evidencí
uchazečů o zaměstnání

ODB. POLITIKY ZAMĚSTNANOSTI
ODD. ANALÝZ TRHU PRÁCE

SRPEN 2023

Manažerské shrnutí

Analýza opakovaných evidencí uchazečů o zaměstnání vzniká v kontextu trvale nejnižší míry nezaměstnanosti v Česku v porovnání s ostatními zeměmi Evropské unie. I při nízké nezaměstnanosti jsou však opakované evidence přirozený fenomén na trhu práce, a to zejména u osob s vyšším rizikem ztráty zaměstnání. Opakovaně nezaměstnaní by však neměli tvořit příliš velkou část nezaměstnaných, jejich uplatnitelnost na trhu práce by měla být v průměru nižší. Analýza proto předkládá základní pohled na strukturu nezaměstnaných podle počtu evidencí za posledních 5 let. Vychází přitom z reálných dat o 1,3 milionu osob, kteří byli od roku 2018 nezaměstnaní v téměř 2,1 milionu případech.

Vícečetné evidence se týkají menšiny uchazečů. Během sledovaného pětiletého období do evidence vstoupilo maximálně třikrát celkem 93 % osob. **Většina uchazečů o zaměstnání (64 %) vstoupila do evidence pouze jedinkrát.** Za vysokou frekvenci opakování lze považovat 5 evidencí za 5 let, tedy v průměru alespoň jednu ročně; takových osob byly pouze 3 %. Analýza ukazuje, že průměrně nejdéle trvá jedna evidence u uchazečů, kteří byli za 5 let nezaměstnaní pouze jednou.

Celkové výdaje na podporu v nezaměstnanosti loni dosahovaly 9,9 mld. Kč a po vrcholu v době koronaviru druhým rokem klesaly. Celkové výdaje se i přes paralelní pokles míry nezaměstnanosti nevrátily zpět na předkrizové částky především z důvodu růstu mezd, od kterých se odvíjí výše podpory. Pozvolný pokles výdajů je z rozpočtového hlediska doprovázen dynamickým růstem příjmů z příspěvku na podporu v nezaměstnanosti. Rozdělíme-li výdaje na podporu v nezaměstnanosti dle počtu evidencí, **lidé s vysokým počtem evidencí (5 a více evidencí za pět let) si vyžádaly pouze 8 % celkových výdajů.** Naopak téměř polovina byla vydána jednorázovým evidencím.

Sezónnost vstupu do evidence se napříč jejími typy projevuje nárůstem v lednu především z důvodu termínovaných pracovních smluv. Z evidence uchazeči nejčastěji odcházejí v srpnu a v září. Významný nárůst započítání evidencí na konci roku pouze v případě vícečetných evidencí může poukazovat na vliv sezónních prací.

Z pohledu životního cyklu ekonomicky aktivních osob **není věk rozhodující pro počet evidencí**, s výjimkou kariéry. **Vyšší podíl opakovaných evidencí u osob nižším vzděláním** odpovídá tomu, že osoby s nižším vzděláním objektivně čelí vyšší pravděpodobnosti pádu do nezaměstnanosti, a proto jsou častěji nezaměstnané. Ke stejnému závěru vede i zjištění **vyšších četností opakovaných evidencí v regionech s vyšší mírou nezaměstnanosti.** Hlubší analýzu plánovanou v rámci projektu OPZ+ *Mikrosimulační modely trhu práce*, vyžaduje **rostoucí podíl mužů s vyššími opakováními evidence**, přestože jsou ženy skupinou s vyšší obecnou mírou nezaměstnanosti. Se čtyřmi a více evidencemi je 60 % mužů, zatímco u jednorázových jich je pouze 46 %. Naproti tomu podíly osob se zdravotním omezením se s růstem počtu evidencí nijak významně nemění. Při analýze těchto a dalších potenciálních hendikepů (občanství, počet dětí) se ukazuje, že **uchazeči o zaměstnání s opakovanými evidencemi se vypořádávají se třemi a čtyřmi hendikepy častěji** než uchazeči s jedinou evidencí.

U 10 % uchazečů o zaměstnání s opakovanými evidencemi se opakoval stejný zaměstnavatel. Nejčastěji se jednalo o uklízeče veřejných prostranství (18 %). Otázkou zůstává, zda střídání zaměstnání s evidencí UoZ je následkem přirozené sezónní povahy prací, nebo je důsledkem nastavení podmínek aktivních politik zaměstnanosti (např. veřejně prospěšných prací) a podpory v nezaměstnanosti.

V případě schválení navrhovaných úprav § 48 a § 49 v rámci **Konsolidačního balíčku** by na nárok na novou podpůrnou dobu v průběhu pětiletého sledovaného období **nedosáhlo celkem 105 420 osob, ročně tedy průměrně 21 084 osob**, což v extrémním případě může představovat za pětileté období úsporu až 3,28 mld Kč, tedy **655,5 mil. Kč ročně.**

Obsah

Manažerské shrnutí.....	2
Úvod	4
Relevance opakovaných evidencí a jejich typy	5
Náklady na opakovanou nezaměstnanost	6
Sezónnost	8
Charakteristiky evidovaných osob.....	9
Opakovaný zaměstnavatel	11
Konsolidační balíček	13
Závěr	13
Příloha: Metodologická poznámka.....	15
Zdroje	15

Úvod

Analýza opakovaných evidencí vychází z dat Úřadu práce (ÚP), které obsahují informace o uchazečích o zaměstnání (dále UoZ). Tématem analýzy byli UoZ a typy jejich evidencí podle jejich pořadí, počty jednotlivých evidencí a mezer mezi nimi, náklady tvořené podporou v nezaměstnanosti (dále Pvn) u jednorázových a opakovaných evidencí a charakteristiky jednotlivých UoZ.

Analýza sleduje období od 2018 do začátku roku 2023, nicméně při analýze historie zaměstnání, na jejichž základě vznikl nárok na Pvn, byla použita data od roku 2016, aby tím bylo pokryto celé období historie zaměstnání, kdy mohl nárok na Pvn vzniknout.

Pro eliminaci zkreslení byli do datového souboru používaného pro analýzu zařazeni pouze UoZ, kteří byli po celé sledované pětileté období v ekonomicky aktivním věku (18 – 64 let). Důvodem je eliminace potenciálního zkreslení počtu opakovaných evidencí osob, které byly aktivní pouze část sledovaného období. U takových UoZ je totiž nižší pravděpodobnost opakování evidencí čistě kvůli tomu, že část sledovaného období nebyli na trhu práce, a tudíž nemohli být ani nezaměstnaní.

Opakované evidence jsou přirozenou součástí trhu práce. Dosud nezodpovězenou otázkou však je, zda je jejich současná podoba daná objektivními faktory – skupiny s vyšší pravděpodobností nezaměstnanosti mají přirozeně tendenci být v evidenci vícekrát, to stejné platí pro UoZ v regionech se strukturálními problémy apod. nebo zda svou roli sehrává nastavení politiky zaměstnanosti. V druhém jmenovaném případě může být část vysvětlení v demotivačním nastavení pasivní politiky zaměstnanosti (PPZ) nebo neefektivním nastavení aktivní politiky zaměstnanosti (APZ).

Cílem analýzy je na základě dostupných individuálních dat poprvé nabídnout kvantitativní zmapování fenoménu opakovaných evidencí UoZ. Tato analýza vznikla na základě požadavku kabinetu PM a pokrývá pouze omezený výsek okruhu nezaměstnanosti. Dalším logickým krokem je kompletní analýza nezaměstnanosti v ČR, která se zaměří na charakteristiky všech UoZ, nákladů spojených s různými typy dávek nejen pasivní, ale i aktivní politiky zaměstnanosti a na nepojistné dávky, které jsou s dávkami Pvn často úzce spojené. Daty, které by umožňovaly skutečně komplexní pokrytí tohoto fenoménu, momentálně nedisponujeme. Tématem se plánujeme zabývat hlouběji s rozšiřováním dostupných dat z ČSSZ, a to mimo jiné v rámci projektu OPZ+ *Mikrosimulační modely trhu práce*.

Analýze nejprve popisuje relevanci opakovaných evidencí v kontextu vývoje míry nezaměstnanosti v Česku a základní charakteristiky opakovaných evidencí. Následně se věnuje nákladům na (opakovanou) nezaměstnanost a dále zkoumá sezónnost vývoje počtu nezaměstnaných dle typu. Ve čtvrté části analýza popisuje různé charakteristiky uchazečů o zaměstnání dle počtu evidencí – věk, vzdělání, regiony, gender, počet dětí a zdravotní stav.

Relevance opakovaných evidencí a jejich typy

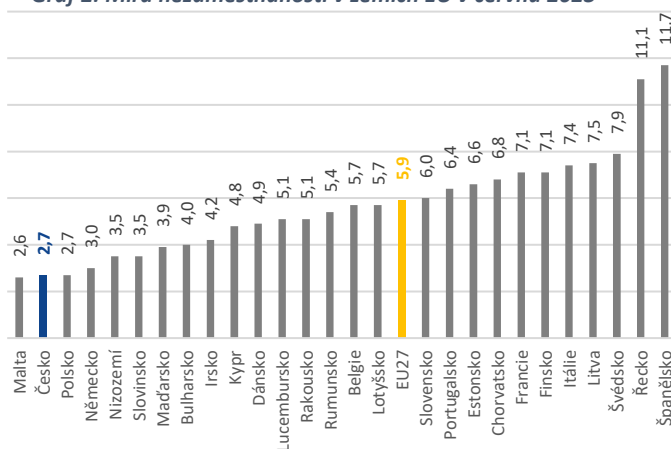
Míra nezaměstnanosti v Česku vzrostla v období koronavirové krize, po jejímž odeznění opět poklesla. Dále se i přes energetickou krizi a hospodářské zpomalení udržuje stabilně na mírně vyšší úrovni než před koronavirem. Trvale vyšší míru nezaměstnanosti sledujeme u žen, u lidí s nižším vzděláním, u absolventů a lidí v předdůchodovém věku nebo ve strukturálně znevýhodněných regionech.

Graf 1: Míra nezaměstnanosti v ČR

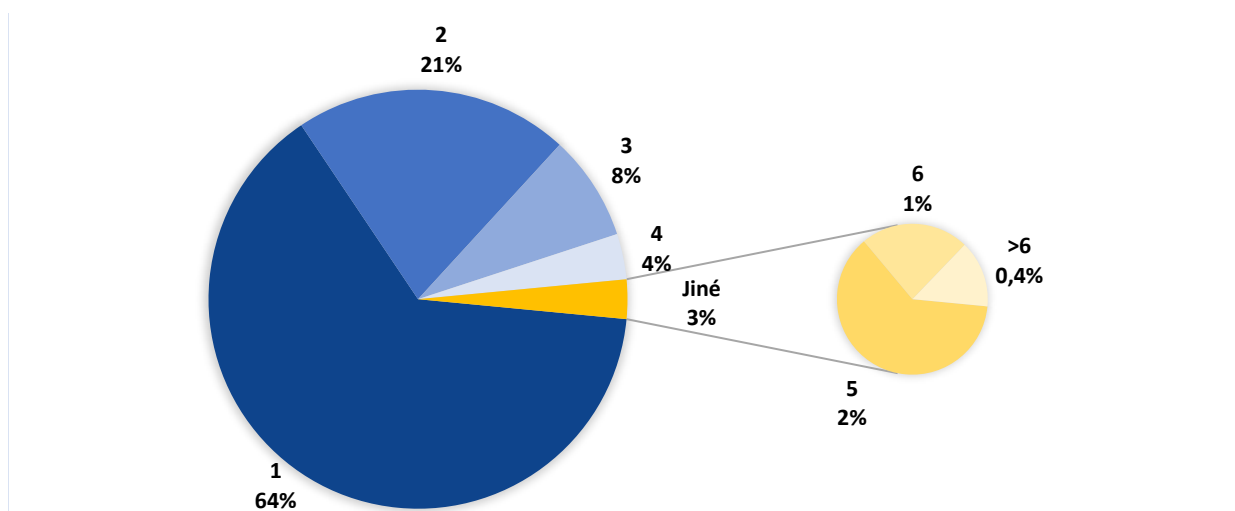
V mezinárodním srovnání nicméně Česko nadále zůstává zemí s jednou z nejnižších měr nezaměstnanosti v EU s výrazným odstupem od ostatních zemí EU. Celkem 2,2% míra nezaměstnanosti v roce 2022 byla téměř třetinová oproti evropskému průměru. V ekonomicky srovnatelných zemích se míra nezaměstnanosti pohybovala mezi 2,8 % v Polsku až po 6 % na Slovensku. V červnu 2022 se Česko s mírou nezaměstnanosti 2,7 % nacházelo na druhé pozici za Maltou.

Graf 2: Míra nezaměstnanosti v zemích EU v červnu 2023

V námi sledovaném pětiletém období vstoupilo do evidence UoZ celkem 1 292 232 osob. Z toho nanejvýš třikrát vstoupilo do evidence 93 % osob. Většina, konkrétně 64 % osob (827 975 osob), vstoupila do evidence pouze jednou, dvakrát do ní vstoupilo 21 % osob (274 245 osob) a dalších 8 % (105 354 osob) vstoupilo třikrát, 7 % (84 658 osob) pak více než třikrát. Naopak v průměru alespoň jednou ročně do evidence vstoupily pouze 3 % (39 237 osob). Počet osob, které do evidence vstupovaly častěji, je u každé další evidence násobně nižší než u předchozí.

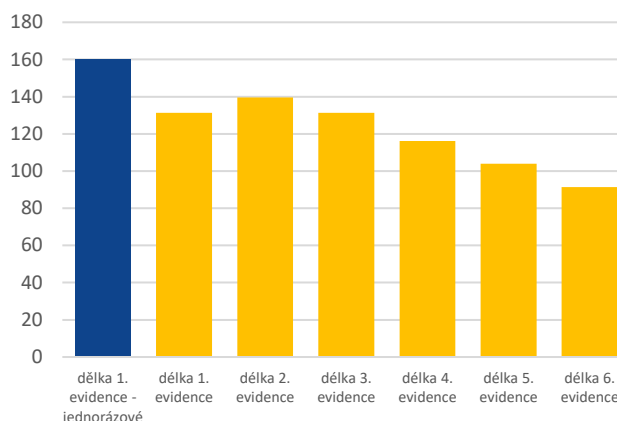
Graf 3: Podíly všech evidencí podle jejich opakování

Jistá četnost vícečetných evidencí je přitom přirozená zejména u osob s nižším uplatněním na trhu práce, respektive z oblastí s vyšší nezaměstnaností. Takovým příkladem je osoba ze znevýhodněného regionu s několika hendikepy (například jednatel z kraje vysokou nezaměstnaností s nízkým vzděláním, zdravotní znevýhodněním, který byl v nedávné době nezaměstnaný)¹. U toho může je riziko opakované ztráty zaměstnání v následujících čtyřech letech extrémně vysoké. Při 15% pravděpodobnosti ztráty zaměstnání tento člověk bude za sledované období opakovaně v evidenci s téměř 50% pravděpodobností. Proto se analýza v třetí části soustředí na porovnání, zda opakující evidence jsou četnější u osob objektivně hůře uplatnitelných na trhu práce.

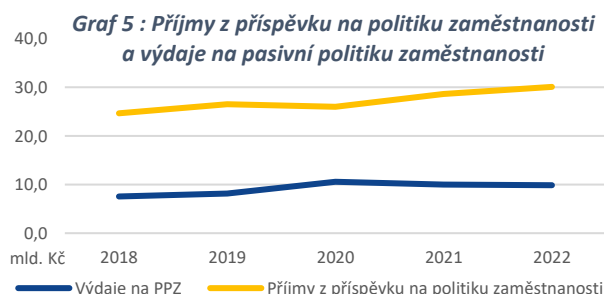
Dobu strávenou v evidenci výrazně ovlivňuje **Graf 4 : Průměrná doba evidence dle pořadí evidence (dny)**

podpůrčí doba, tedy délka možné PvN. Delší podpůrčí doba v evidenci může mít v principu dva efekty – vytváří demotivaci k rychlejšímu nalezení práce, čímž státu vznikají dodatečné náklady, a současně umožňuje UoZ nalézt lepší práci odpovídající jeho schopnostem a zkušenostem (*job quality match*), což v budoucnu přináší přínosy jemu, jeho zaměstnavateli, ekonomice i státu. Česko patří v OECD mezi země s nejkratší maximální podpůrčí dobou. Průměrná doba jedné evidence ve sledovaném období byla 142 dní², mediánová pak 91 dní. Průměrná doba evidence v případě jednorázových evidencí je výrazně vyšší než u opakovaných.

Náklady na opakovanou nezaměstnanost

Nominálně příjmy z příspěvku na politiku zaměstnanosti setrvale rostou s výjimkou specifického roku 2020. Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti s dominantní rolí PvN narostly vlivem koronavirové krize, načež pozvolna klesaly. V roce 2022 dosáhly 9,9 mld. Kč³.

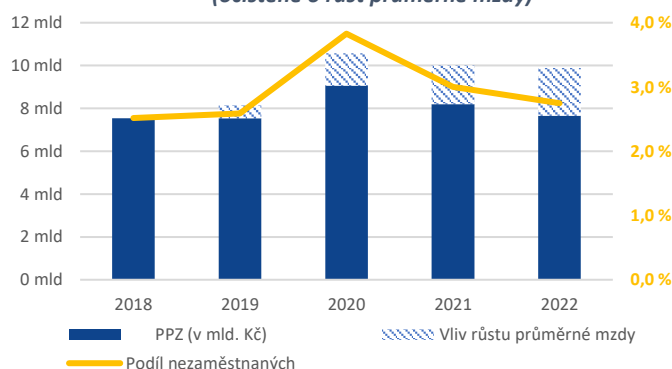
¹ Studie uvádějí, že riziko ztráty zaměstnání je vyšší u osob, které již nezaměstnané byly.

² Tento údaj se liší od čísel uváděných ÚP, protože analýza neobsahuje evidence, které začaly před 1. 1. 2018 (včetně dlouhodobých evidencí, které mohou průměrnou délku evidence výrazně ovlivnit).

³ Rozpočtované výdaje na rok 2023 předpokládaly další pokles na 9 264,1 mil. Kč, naše odhady předpokládají spíše nárůst na 10 394,0 mil. Kč.

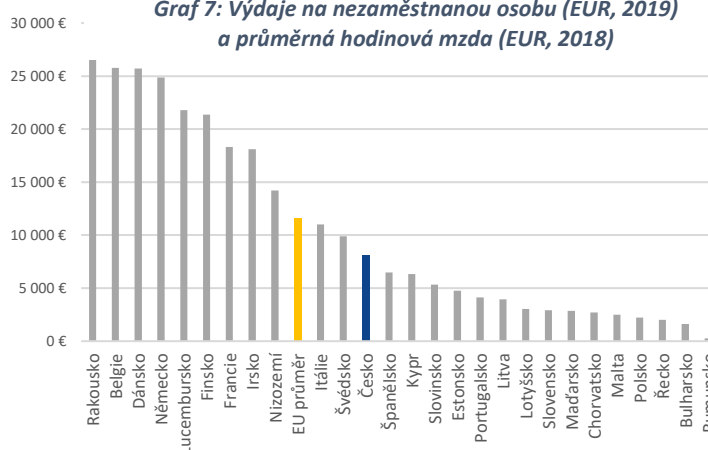
Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti se nicméně mění se nejen v závislosti na míře a struktuře nezaměstnanosti, ale také v závislosti na vývoji nároků spojených s vyšší výdělků a z nich vypočítané PvN. Celkové výdaje tak výrazně narostly v roce 2020, kdy odpovídajícím způsobem narostl počet nezaměstnaných. Následný pokles celkových výdajů již nebyl tak výrazný, protože se v nárocích na PvN začal projevovat dosavadní výrazný růst výdělků, a tedy i PvN. Tento vliv je v grafu očištěn pomocí růstu průměrné mzdy. Nominálně průměrná mzda mezi lety 2018 a 2022 vzrostla o více než třetinu. Právě růst průměrné mzdy je zodpovědný za 2,2 mld. Kč z celkových 9,9 mld. Kč v roce 2022.

Graf 6 : Výdaje na podporu v nezaměstnanosti (očištěné o růst průměrné mzdy)

Česko vydává obecně na politiku zaměstnanosti méně, než je v EU běžné. Sledované mezinárodní porovnání výdajů na jednoho nezaměstnaného je kromě legislativy a místních specifik primárně odvozené od mzdové úrovně v dané zemi. I takové srovnání však ukazuje pouze výsek (odhadem 27 %) skutečných nákladů na nezaměstnaného. Jahoda (2021) rozlišuje přímé náklady státu, které zahrnují i výdaje

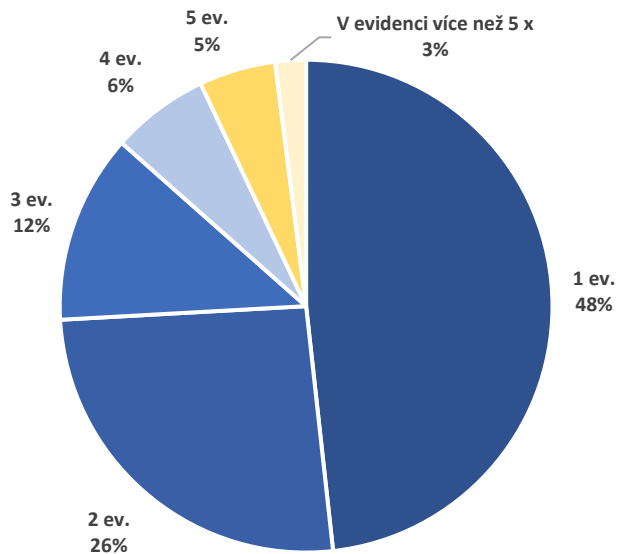
Graf 7: Výdaje na nezaměstnanou osobu (EUR, 2019) a průměrná hodinová mzda (EUR, 2018)

na ostatní sociální transfery, platbu státu do veřejného zdravotního pojištění, náklady na aktivní politiku zaměstnanosti a související administrativní náklady. Dále lze odlišit i nepřímé náklady, tj. nevybrané přímé a nepřímé daně a ostatní náklady, tedy vliv nezaměstnanosti na lidský kapitál, situaci rodiny, sociálně-patologické jevy apod. V projektu OPZ+ budeme otázku nákladů na nezaměstnaného dál rozvíjet a dosavadní modelové odhady zpřesňovat pomocí skutečných dat o nezaměstnaných z ÚP a ČSSZ.

Téměř polovina veškerých nákladů na PvN ve sledovaném období šla za UoZ evidovanými pouze jedinkrát. Takových osob je jednak největší počet, jednak jsou v evidenci v průměru nejdelší dobu. Náklady na PvN uchazečů s 5 a více evidencemi odpovídají pouze 8 % vynaložených prostředků.

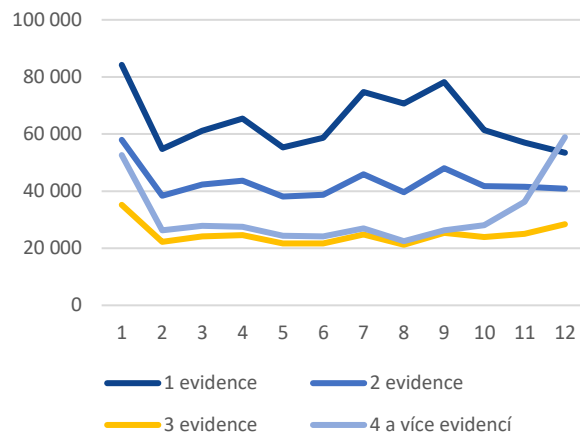
Graf 8: Celkové náklady na PvN dle počtu evidencí

Sezónnost

Zaměříme-li se na sezónnost započetí evidencí u opakovaných i neopakovaných evidencí, nejčastější vstup do evidence je v lednu. Možným zdůvodněním je konec termínovaných pracovních smluv a dohod, část živnostníků rovněž přeruší své podnikání. Jediný významný rozdíl mezi jednotlivými typy osob je jejich počet, který započal svou evidenci ke konci roku – v případě jednorázových, dvounásobných i trojnásobných evidencí tento počet pozvolna klesá, zatímco v případě čtyř a vícenásobných naopak ke konci roku narůstá. Z evidence uchazeči nejčastěji odcházejí v srpnu a v září, u opakovaných evidencí je významný odchod v březnu. Jako zdůvodnění se nabízí sezónní práce.

Graf 9: Počty osob podle měsíce započetí evidence

Charakteristiky evidovaných osob

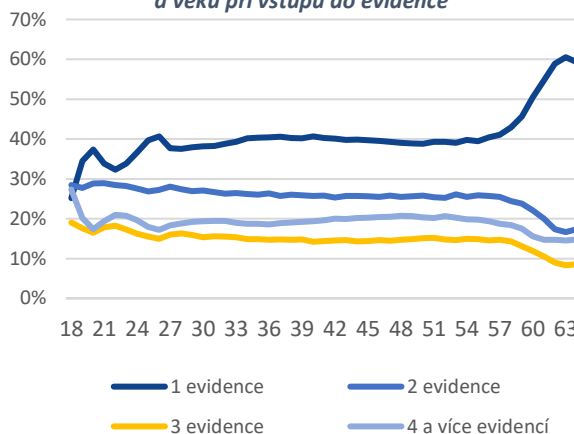
Významné rozdíly mezi uchazeči s jednorázovými a s opakovanými evidencí pozorujeme z hlediska jejich věku při vstupu do evidence. Zatímco podíl opakovaných evidencí je v jednotlivých ročních poměrně stabilní s mírně klesající tendencí, u jednorázových evidencí pozorujeme nárůst jejich podílu na přelomu 25. a 26. roku, kdy do evidence vstupují absolventi. Prudký nárůst podílu jednorázových evidencí pak nastává mezi 56. až 58. rokem, kdy tvoří více než polovinu všech evidencí. To na jedné straně může naznačovat vliv diskriminace na trhu práce z důvodu vyššího věku, kdy většina UoZ tohoto věku vstupuje do evidence poprvé, zároveň je pravděpodobné, že část UoZ před opakovanou evidencí upřednostňuje úplný odchod z pracovního trhu (předčasný důchod).

Výrazný vliv na počet evidencí má i dosažené vzdělání. Čím vyšší je počet evidencí, tím větší je podíl uchazečů bez maturitního vzdělání (tedy osoby bez vzdělání, se základním vzděláním nebo se SŠ bez maturity). Tento trend může na jedné straně nasvědčovat tomu, že u nich existuje objektivně větší riziko, že do evidence vstoupí častěji. Na druhé straně může mít u této skupiny vliv i nižší motivovanost k udržení zaměstnání vzhledem k tomu, že kvalita pracovních míst a jejich mzdy jsou obecně nižší než u skupin s vyšším vzděláním.

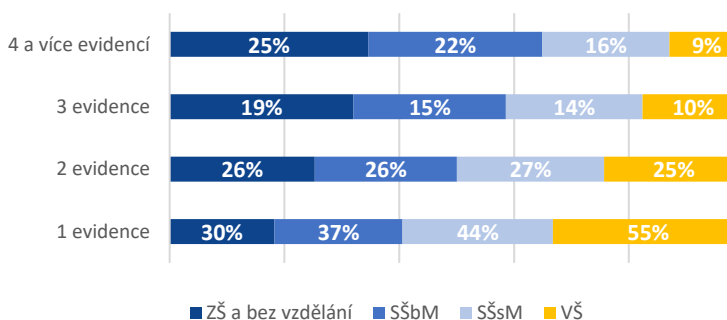
Rozdíly v poměrech počtu jednorázových evidencí ku počtu čtvrtých a dalších evidencí jsou výrazné i mezi jednotlivými kraji. Vysoký poměr opakovaných evidencí koreluje s vysokým podílem nezaměstnaných v jednotlivých krajích čili v krajích s vyšší pravděpodobností nezaměstnanosti je i vyšší pravděpodobnost opakovaných evidencí. V polovině krajů s vysokým poměrem násobných evidencí (v nichž počet čtvrtých a dalších evidencí představuje více než 60 % počtu jednorázových evidencí) je i vysoký podíl nezaměstnaných osob (Ústecký a Moravskoslezský kraj). Naproti tomu ve Středočeském kraji je podíl nezaměstnaných osob pouze 2,6 %. Na opačné straně žebříčku pak stojí Hl. m. Praha, kde počet čtvrtých a dalších evidencí tvoří pouze 24 % počtu jednorázových evidencí.

Souběh vyššího poměru vícenásobných evidencí s vyšší celkovou nezaměstnaností (s výjimkou Jihočeského kraje) naznačuje, že opakované evidence jsou častější v krajích, kde je nalezení vhodného zaměstnání pro uchazeče objektivně obtížnější, což dokládá i případ Hl. m. Prahy, kde je podíl vícenásobných evidencí i celkový podíl PNO nejnižší.

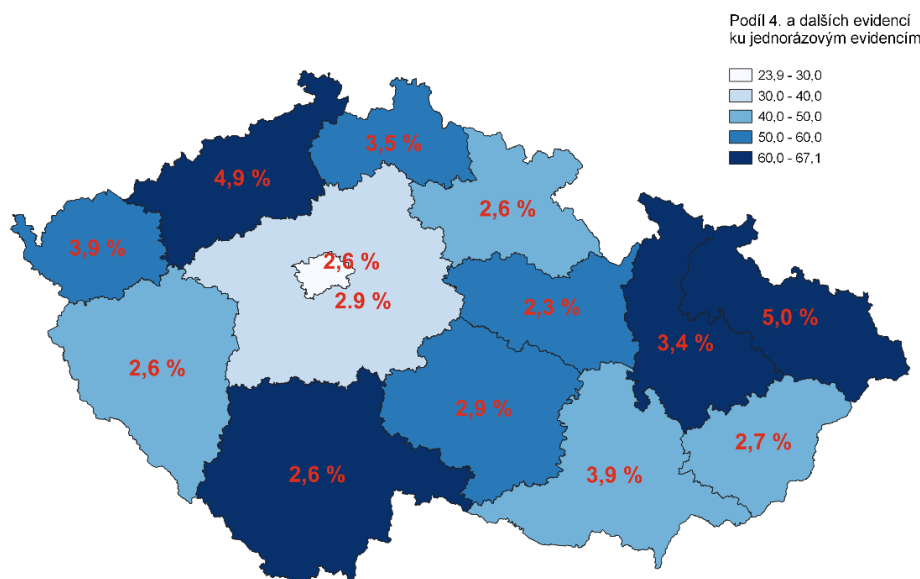
Graf 10: Počet evidencí podle pořadí evidence a věku a věku při vstupu do evidence

Graf 11: Počet evidencí podle vzdělání

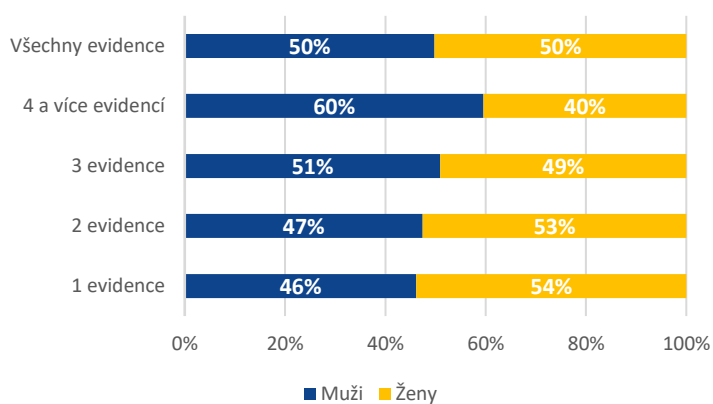
Graf 12: Opakované evidence v krajích ČR

Významný rozdíl sledujeme i při rozdělení na muže a ženy, a to konkrétně v podílu žen a mužů s jednou nebo dvěma evidencemi (přes 53 % žen) oproti čtyřem a více evidencím (pouze 40 % žen).

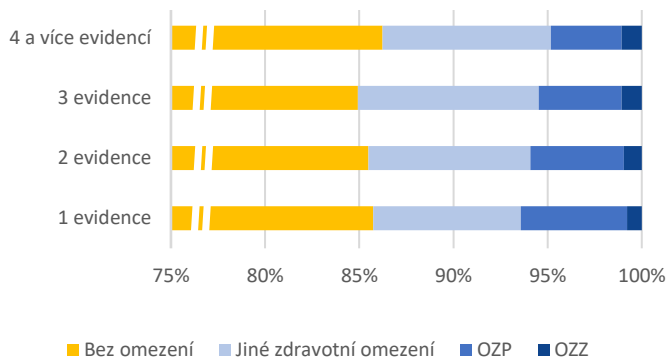
Přestože je tedy míra nezaměstnanosti u žen dlouhodobě vyšší než u mužů (v dubnu 2023 u mužů 2,3 %, u žen 3,5 %), ženy vstupují do evidence opakovaně méně často než muži. Tento trend může být způsoben působením různých faktorů, od větší loajality žen k zaměstnavateli a jejich menší ochotě měnit zaměstnavatele, až po častější krátkodobé odchody žen mimo pracovní trh vlivem mateřství a péče. Vyhodnocení vlivu konkrétních faktorů bude předmětem analýzy v rámci chystaného projektu OPZ + Mikrosimulační modely trhu práce.

Graf 13: Podíl mužů a žen podle pořadí evidence

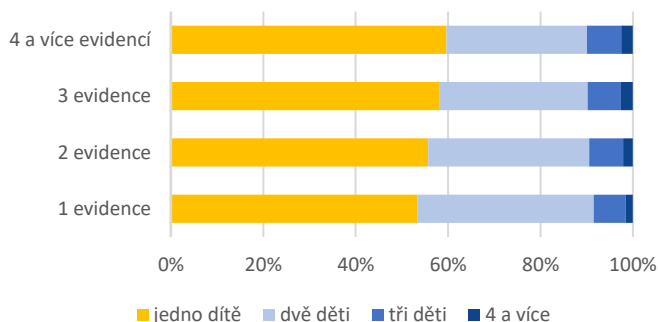
Naproti tomu podíly osob se zdravotním omezením se mezi UoZ s nárůstem počtu evidencí nijak významně nemění, což neodpovídá předpokladu, že zhoršený zdravotní stav je pro postavení UoZ na pracovním trhu omezující, a tudíž bude mít za následek zvýšení podílu OZP u opakovaných evidencí. To může být způsobeno buď vlivem chráněného trhu práce, na němž tato skupina osob nachází pracovní uplatnění, nebo je tato skupina kvůli obtížím spojeným s jejich účastí na pracovním trhu demotivovaná a raději volí celkový odchod do ekonomické neaktivity.

Graf 14: Počet evidencí podle zdravotního stavu

75 % UoZ neuvádí při vstupu do evidence péči o žádné závislé dítě. Je však nutné zohlednit, že většina UoZ dokládá ÚP své děti pouze v případě, že péči o ně chtějí zohlednit u nabídek práce (např. hodlá uplatnit právo na úpravu pracovní doby). 90 % uchazečů s dítětem uvádí jedno až dvě děti a tento poměr je stabilní bez ohledu na počet evidencí (u UoZ vstupujících do evidence vícenásobně nepozorujeme nárůst podílu UoZ s větším počtem dětí).

Graf 15: Počet evidencí podle počtu dětí UoZ

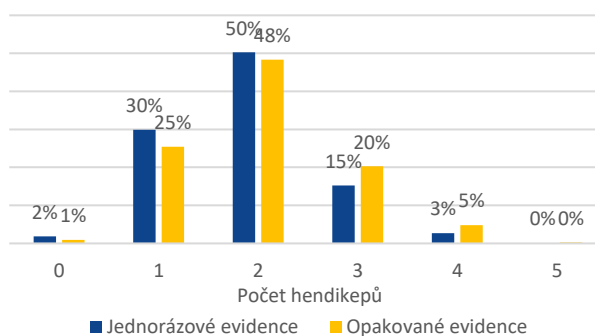

Významné rozdíly mezi jednorázovými a opakovanými evidencemi nepozorujeme ani z hlediska občanství UoZ. Přes 95 % jsou občané ČR, nejčastější jiné země původu odpovídají jejich počtu v ČR, přičemž u všech pořadí evidencí jsou nejčastější země původu Slovensko a Ukrajina.

Kromě analýz uchazečů podle jednotlivých charakteristik a vlivu potenciálních hendikepů, které objektivně komplikují postavení osob na pracovním trhu, jakými jsou jiné než české občanství, alespoň jedno dítě, věk do 29 let či nad 55 let, základní nebo žádné vzdělání a zdravotní omezení, jsme se zaměřili i na analýzu vlivu kumulace hendikepů na opakující se evidence.

Při srovnání UoZ podle počtu hendikepů se ukazuje, že přes 95 % UoZ se musí vypořádávat s nějakým hendikepem, přičemž u většiny se vyskytuje jeden nebo dva hendikepy. To naznačuje, že do evidence obecně vstupují lidé, jejichž situace na trhu práce je určitým způsobem ztížena. Graf 16 navíc ukazuje, že UoZ, kteří vstupují do evidence vícekrát, se častěji než UoZ vstupující pouze jednorázově musí vypořádávat se třemi nebo čtyřmi hendikepy.

Graf 16: Rozložení počtu osob dle počtu hendikepů

Opakovaný zaměstnavatel

Analýza opakovaných zaměstnavatelů UoZ se zaměřila výhradně na UoZ s opakovanými evidencemi, protože data ÚP neobsahují informace o zaměstnání UoZ po odchodu z evidence UoZ a není tedy možné určit, zda uchazeč, který je v evidenci pouze jednou, se po ní nevrací ke svému předchozímu zaměstnavateli. Dále tedy prezentujeme pouze počet uchazečů, kteří u dvou po sobě jdoucích evidencí uvedli v rámci své pracovní historie zaměstnání u stejného zaměstnavatele na stejné pozici. Opakované zaměstnání u stejného zaměstnavatele však nutně neznamená, že UoZ k danému zaměstnavateli nastoupil přímo po odchodu z evidence, ani že mezi dvěma po sobě jdoucími evidencemi nebyl zaměstnán i u jiného zaměstnavatele či zaměstnavatelů.

Přes 10 % uchazečů s opakovanými evidencemi (46 799 osob) mělo alespoň dvakrát stejného zaměstnavatele a stejnou pracovní pozici v rámci ISCO. Mezi pět nejčastějších povolání v rámci klasifikace ISCO patří Uklízeči veřejných prostranství (18,6 %), Manipulační dělníci ve výrobě (4,8 %), Čišníci a servírky (4,2 %), Řidiči nákladních automobilů (3,5 %) a Zedníci (3,2 %). U většiny těchto povolání je obvyklá jejich sezónnost, kdy dlouhodobé zaměstnání u jednoho zaměstnavatele je přerušeno vstupem do evidence UoZ z důvodu sezónního nedostatku práce v daném oboru. Zvláště u

Uklízečů veřejných prostranství se však nabízí otázka, zda toto střídání zaměstnání s evidencí UoZ je následkem přirozené sezónní povahy prací, nebo je důsledkem nastavení podmínek aktivních politik zaměstnanosti a podpory v nezaměstnanosti. Pro její zodpovězení je však zapotřebí další analýza založená na propojených individuálních datech o podpoře v nezaměstnanosti a o aktivní politice zaměstnanosti, které aktuálně nemá Odbor politiky zaměstnanosti k dispozici.

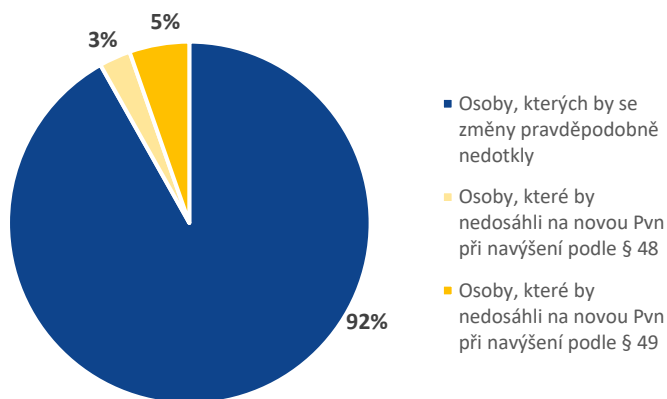
Graf 17: Podíl UoZ s opakovaným zaměstnavatelem

Konsolidační balíček

V případě schválení navrhovaných úprav podmínek podpory v nezaměstnanosti podle § 48 (tedy zvýšení požadované doby pro nárok na novou podpůrnou dobu při dočerpaném předchozím nároku ze tří měsíců na šest měsíců) by na nárok na novou podpůrnou dobu nedosáhlo 36 314 UoZ (2,81 % všech UoZ). Při úpravách podmínek Pvn podle § 49 (tedy zvýšení požadované doby pro nárok na novou podpůrnou dobu při dočerpaném předchozím nároku ze šesti měsíců na devět měsíců) by na nárok na novou podpůrnou dobu nedosáhlo 69 106 UoZ (5,35 % všech UoZ). Celkem by se tedy tyto změny s jistotou dotkly 105 420 osob v průběhu pětiletého sledovaného období, ročně tedy průměrně 21 084 osob.

Graf 18: Dopady konsolidačního balíčku

Z hlediska úspor na straně státního rozpočtu existují v závislosti na chování UoZ dvě extrémní varianty. V první variantě UoZ vstup do evidence UoZ pouze odloží tak, aby vyhověli upraveným podmínkám pro získání nového nároku a k žádným úsporám nákladů na Pvn nedojde. Při druhé variantě by tyto osoby do evidence opakovaně vůbec nevstoupili, což by při průměrné výši startovacího nároku 8 083 Kč a průměrné délce opakovaných evidencí 132 dní představuje potenciální úsporu až 3,28 mld Kč za pětileté období, tedy 655,5 mil. Kč ročně.

Závěr

Cílem této analýzy bylo poskytnout základní přehled o fenoménu opakovaných evidencí uchazečů o zaměstnání. Přínos analýzy je dvojnásobný, jako první kvantifikuje základní fakta o tomto fenoménu a při této kvantifikaci vychází ze sekcí zaměstnanosti získaných detailních individuálních dat o každé z 2,1 milionu evidencí a 1,3 evidovaných osob v posledních pěti letech.

Opakování evidencí je do jisté míry přirozené, zejména u osob s nižším uplatněním na trhu práce, nebo v oblastech s horšími možnostmi práci nalézt. Nabízí se tedy otázka míry rozšíření opakovaných evidencí v ČR a struktury osob, které jsou opakovaně evidované. Proto studie (i) kvantifikuje četnost opakovaných evidencí, (ii) rozdílů v typu evidence u osob opakovaně v evidenci a těch, co se v evidenci objeví pouze jednou, dále (iii) porovnává charakteristiky osob, které jsou opakovaně evidovány s charakteristikami těch, co vstoupí do evidence pouze jednou, (iv) u zmíněných skupin také ukazuje vliv regionálních rozdílů na trhu práce na četnost opakovaných evidencí a (v) naznačuje možný význam opakovaného nezaměstnaností přerušovaného zaměstnávání u stejného zaměstnavatele.

Velmi často opakované evidence (zejména evidence 5krát a více za posledních 5 let) jsou relativně okrajový fenomén a to i vzhledem k velmi nízké míře nezaměstnanosti za posledních 5 let, kterým se analýza věnuje.

Faktory, které do velké míry vysvětlují vícenásobné evidence, jsou zároveň faktory ovlivňující riziko nezaměstnanosti. Jedná se o region, věk, vzdělání a další znevýhodnění. Z analýzy lze usuzovat, že

z velké části lze význam opakovaných evidencí v Česku připsat objektivním faktorům. Výjimku představuje rozdělení na muže a ženy, které bude zkoumáno v rámci projektu *OPZ+ Mikrosimulační modely trhu práce*. Spolu s ním se další výzkum musí soustředit na návaznosti politiky zaměstnanosti, tedy například zda či do jaké míry se na opakovaných evidencích podílí nastavení aktivní politiky zaměstnanosti.

Příloha: Metodologická poznámka

Analýza opakovaných evidencí uchazečů o zaměstnání sleduje data o evidencích, které započaly v období mezi 1. 1. 2018 do 14. 5. 2023. Zahrnuti byli všichni UoZ, kteří se narodili před rokem 2000 a na začátku sledovaného období (rok 2018) tak dosáhli osmnácti let. Horní věkovou hranici představují uchazeči, kteří na konci sledovaného období (rok 2023) byli maximálně v předdůchodovém věku (ženy narozené po roce 1960 a muži po roce 1959). Započítávají se jak ukončené evidence, tak i evidence, které k datu 14. května 2023 nebyly ukončené.

Analýza nákladů na vyplacené dávky obsahuje pouze UoZ, kterým byli v uvedeném období vypláceny dávky podpory v nezaměstnanosti (neobsahuje tedy údaje o dávkách vyplácených v rámci programů aktivní politiky nezaměstnanosti ani o nepojistných dávkách). Pro výpočet celkových vyplacených částek byly do výpočtů zahrnuty pouze evidence ukončené do 14. 5. 2023.

Při analýze historie zaměstnání, na jejichž základě vznikl nárok na Pvn, byla použita data od 1. 1. 2016, pokrývají tedy celé období historie zaměstnání, kdy mohl nárok na Pvn vzniknout.

Zdroje

Datové prameny:

- Individuální administrativní data o osobách evidovaných jako uchazeči o zaměstnání – OKsystem
- Český statistický úřad
- ČSÚ Veřejná databáze
- Eurostat Database

Písemné prameny:

- Jahoda, Robert (2021). Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného za rok 2021. VÚPSV. Dostupné z: vz_500.pdf (vupsv.cz)

Zpracoval Odbor politiky zaměstnanosti a Oddělení analýz trhu práce.
Autorky a autoři (abecedně): Jan Bittner, Tereza Řiháková, Jiří Šatava, Klaudia Teichman.

Tato analýza nevyjadřuje názory Ministerstva práce a sociálních věcí jako celku.

Srpen 2023